

A Magyar Tudományos Akadémia Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézetének 25 éves jubileuma

1974-ben ünnepelte a Magyar Tudományos Akadémia Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézete megalapításának 25. évfordulóját. Az ünnepségen december 18 és 19-én számos hazai és külföldi szakember, tudományos és politikai vezető vett részt.

Az ünnepség első aktusa a Magyar Tudományos Akadémia tudósklubjában történt meg. Itt a külföldi vendégek üdvözltek az Intézetet és értékelték nemcsak hazai, hanem nemzetközi szempontból is nagy jelentőségű munkáját. Az üdvözlések tükrözték az Intézetnek széles körű nemzetközi kapcsolatait és azt a sokoldalú nemzetközi együttműködést, amelyet megvalósított. Valamennyi külföldi vendég hozzászólásában igényelte az eddigiekben is sikeres közös munkát. A külföldi résztvevők névsora a következő:

- Dr. H. ANSORGE, a tudományok doktora, Trágyázási Kutató Intézet, Lipcse (NDK);
- Dr. N. F. BONDARENKO, intézeti igazgatóhelyettes, Agrofizikai Kutató Intézet, Leningrád (Szovjetunió)
- Prof. Dr. M. CIRIC, egyetemi tanár, Sarajevói Egyetem, (Jugoszlávia);
- Prof. Dr. G. V. DOBROVOLSZKIJ, tanszékvezető egyetemi tanár, Moszkvai Állami Lomonoszov Egyetem Talajtani Fakultásának dékánja (Szovjetunió);
- Dr. R. DUDAL, a Nemzetközi Talajtani Társaság főtitkára, a FAO Talajtani Osztály vezetője, Róma (Olaszország);
- Prof. Dr. I. GORBUCSEV, a Bolgár Talajtani Társaság elnöke, intézeti igazgató, Puskarov Talajtani Intézet, Szófia (Bulgária);
- Dr. J. HRASKO, akadémikus, intézeti igazgató, Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézet, Bratislava (Csehszlovákia);
- Prof. Dr. G. MÜLLER, a DAL tagja, az NDK Talajtani Társaságának elnöke, a Martin-Luther-Universität Mezőgazdasági Fakultásának dékánja, Halle-Wittenberg (NDK);

Prof. Dr. N. MILJKOVIC, tanszékvezető egyetemi tanár, Novi Sad-i Egyetem Talajtani Tanszék, Novi Sad (Jugoszlávia);

Dr. J. NEMECEK, intézeti igazgató, Talajtani Intézet, Prága (Csehszlovákia);

Dr. K. P. PAK, intézeti igazgatóhelyettes, Dokocsájev Talajtani Kutató Intézet, Moszkva (Szovjetunió);

Prof. Dr. O. T. ROTINI, igazgató, Pisa-i Egyetem, Agrokémiai Tanszék, Pisa, (Olaszország).

A nyilvános ünnepséget Dr. LÁNG ISTVÁN, a Magyar Tudományos Akadémia főtitkárhelyettese nyitotta meg. Megnyitójában értékelte az Intézet elméleti és gyakorlati szempontból egyaránt fontos szerepét a magyar mezőgazdaságban.

Dr. SZABOLCS ISTVÁN, az Intézet igazgatója a Magyar Tudományos Akadémia Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézetének 25 éves tevékenységéről tartott előadást. Az előadás első részében az Intézet történetét, szervezeti változásait ismertette. Az Intézet 1949-ben a következő kutatási feladatok ellátására kapott megbízást:

1. Az ország talajainak tanulmányozása kémiai, fizikai és mikrobiológiai szempontból.
2. A gazdasági növények anyagszerkezetének és tápanyag-szükségletének vizsgálata.
3. Az agrokémiai tudomány eredményeinek felhasználásával, együttműködve a növénytermesztési intézetekkel, új agrotechnikai, szerves- és műtrágyázási-, továbbá növényápolási módszerek kidolgozása és kísérleti tanulmányozása.
4. A szikes-, savanyú-, homokos- és tőzeges-lápos talajok megjavítására alkalmas módszerek kidolgozása.

Ezek a feladatok eléggé szerteágazóak voltak és emiatt nem minden vonatkozásban lehetett teljes mértékben eleget tenni teljesítésüknek. Ennek ellenére már az

első két éves periódusban is számos jelentős tudományos részeredmény született. Az 1952–54-es időszakban már a talajtérképezés, talajkémia, trágyázástan és biokémia területén jelentős eredményeket ért el az Intézet. Különösen értékes volt az Intézet tevékenysége a szovjet talajtani és agrokémiai tudományos eredmények elterjesztésében és alkalmazásában.

1951-ben jelent meg először az AGROKÉMIA és TALAJTAN az Intézet tudományos folyóirata. Ez a tudományos lap a talajtani és agrokémiai tudomány hazailag és nemzetközileg egyaránt nagy tekintélynek örvendő folyóiratává vált. Hasábjain megtalálhatóak magyar és külföldi talajtani, agrokémiai, talajmikrobiológiai, növényélettani szerzők cikkei, idősebbeké és fiataloké is. A folyóirat többszáz külföldi intézménnyel tart kapcsolatot.

A Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézet 1955-től egyre inkább az alapkutatások otthonává válik. A Magyar Tudományos Akadémia Talajtani és Agrokémiai Bizottságának közreműködésével kidolgozta a magyarországi talajok genetikuss klasszifikációját. Ez máig is a hazai talajtérképezés alapját képezi. 1960 óta az Intézet feladatai keveset változtak és lényegében a kutatások 15 év óta azonos tematikai terv alapján történnek. Ezek a témacsoportok a következők:

- I. A hazai talajok képződési folyamatainak, rendszertanának és földrajzi elterjedésének vizsgálata.
- II. A talajpusztulási folyamatok vizsgálata, védekezés az erózió ellen, az erodált talajok termékenységének visszaállítása.
- III. A homoktalajok alaptulajdonságainak kutatása, valamint a termékenységüket növelő további módszerek kidolgozása.
- IV. A szikesedési folyamatok és befolyásolási lehetőségeik vizsgálata.
- V. A talaj és trágyázás közötti kölcsönhatások kutatása.
- VI. A növényi tápanyagok biokémiája a talajban.
- VII. A különböző eredetű szerves és szervetlen vegyületek talajban történő biológiai transzformációjának tanulmányozása, különös tekintettel a vegyi szennyeződésekre.

Az utóbbi 15 évben a témákban elméleti és gyakorlati szempontból egyaránt fontos eredmények születtek. Egyik jelentős eredmény, amelyben az Intézet munkatársai mellett az OMMI dolgozói is részt vettek, a genetikuss üzemi talajtérképezés módszerének kidolgozása. Ennek eredményeit 1966-ban OMMI kiadványban megjelent könyv foglalta össze.

Több egyéb genetikus, eróziós, öntözési, tápanyaggazdálkodási stb. térrépet készítettek el az Intézet dolgozói. Jelentős eredmények voltak az erózió folyamatának vizsgálatában, az erodált területek térképezésében, továbbá az erózió elleni védekezésben, a talajjavítás és helyes műtrágyázás alkalmazásában is.

A homoktalajok klasszifikációjában, fizikai és kémiai tulajdonságaik leírásában, továbbá javításában is nemzetközileg kiváló eredményeket ért el az Intézet. Ezek között is különös figyelmet érdemel a réteges homokjavítás és a homoktalajok műtrágyázási és agrotechnikai módszerének kidolgozása.

Világoszte elismert eredményei vannak az Intézetnek a szikes talajok osztályozásában, javításában, továbbá az öntözés és a szikesedés kutatásában. A másodlagos szikesedés előrejelzésében, továbbá megelőzésében olyan módszereket dolgozott ki az Intézet, amelyeket a hazai öntözőrendszerek tervezésében és megvalósításában hasznosítanak és nemzetközileg is felhasználják ezen kutatások eredményeit.

A műtrágyázási kutatásokban az Intézet munkatársai alapot adtak a korszerű műtrágyázási szaktanácsadáshoz. Az Intézet tartamkísérletekben vizsgálta több új műtrágyaféleség — többek között a karbamid — érvényesülését. A műtrágyaipar és kereskedelem rendszeresen alkalmazza az Intézet kutatási eredményeit.

Az Intézet talajmikrobiológiai osztálya kiváló eredményeket ért el a szerves anyagok mikrobiológiai lebomlása és a műtrágyázás közötti összefüggések kutatásában. Ugyancsak gyakorlatilag fontosak a Rhizobium baktériumok nitrogénmegkötő képességének vizsgálatai is. A peszticidek lebomlásának tanulmányozása a Talajmikrobiológiai Osztály egyik korszerű kutatási irányát jelenti.

Az Intézet törekszik a társtudományok, így különösen a földtan, földrajz, biológia, kémia és fizika eredményeinek felhasználására és alkalmazására.

Az Intézet különösen jó kapcsolatokat alakított ki a Magyar Agrártudományi Egyesülettel és annak Talajtani Társaságával. Ezek a kapcsolatok nagymértékben elősegítették a tudományos eredményeknek a gyakorlatban való elterjesztését.

Különösen nagy jelentősége van az Intézet kádernervelő munkájának. Így többek között az Intézetből 8 egyetemi tanár került a felsőoktatási intézményekbe és 10-en jutottak más tudományos intézetbe különböző vezető munkaterületekre. Az Intézet munkatársai között jelenleg 4 címzetes egyetemi tanár, több címzetes egyetemi docens van. Az Intézet munka-

társai előadásokat tartanak az Eötvös Lőránd Tudomány Egyetemen, a gödöllői és keszthelyi Agrártudományi Egyetemen, a Kertészeti Egyetemen, az Erdészeti és Faipari Egyetemen, a Budapesti Műszaki Egyetemen, stb. Ugyancsak széles körű az Intézet munkatársainak a különböző társadalmi szervezetekben és egyesületekben való tevékenysége is.

Rendkívül kiterjedtek és gyümölcsözők a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával az Intézet külföldi kapcsolatai és tudományos együttműködési munkássága is. Így többek között a Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézet számos KGST-téma magyar koordinátora és több mint 10 kétoldali együttműködési szerződés keretében tart fenn munkakapcsolatot külföldi tudományos intézményekkel. Az elmúlt években több mint 50 fejlődő országbeli szakember volt tanulmányúton az Intézetben. Ezek között számos aspiráns volt, akik tudományos fokozattal tértek vissza hazájukba.

Az Intézet igazgatója előadásában végül röviden a továbbfejlődés irányvonalait vázolta fel. Az Intézet elsősorban a mezőgazdasági gyakorlat által felvetett kérdésekre kíván minél pontosabb és korszerű választ adni. A talajművelés, a műtrágyázás, a különböző kemikáliák és talajjavító szerkek hatékony alkalmazásához számcszerű adatokra van szükség. Ezeket a talajok képződésének, változásainak pontosabb ismerete alapján lehet megadni. A korszerű kutatásban folytatni és mélyíteni kívánják a speciális modellkísérleteket az új matematikai, fizikai, kémiai és földtani eredmények felhasználásával. A matematika felhasználása már eddig is jelentős eredményeket hozott a műtrágyázási szaktanácsadás és a másodlagos szikesedés megelőzésére szolgáló módszerek kidolgozásában. Különösen nagy súlyt kívánnak helyezni a környezetvédelem témájára. Ennek kapcsán a talajban végbemenő anyagforgalmat szükséges közelebbről megismerni, a korszerű kémiai, fizikai és matematikamódszerek alkalmazásával. Az Intézet munkatársainak elméleti felkészültsége további fokozásával a népgazdaság által kitűzött feladatok végrehajtásával kívánják tovább folytatni munkájukat.

Prof. Dr. G. MÜLLER az összes külföldi vendég képviseletében a nyilvános ülésen is üdvözölte az Intézetet és méltatta sikeres nemzetközi tudományos tevékenységét.

Dr. MOLNÁR ISTVÁN a Magyar Szocialista Munkáspárt II. ker.-i Végrehajtó Bizottságának tagja a kerületi Pártbizottság nevében üdvözölte a jubiláló Intézetet és nagy jelentőséget tulajdonított annak a tudáspolitikai tevékenységnek, ame-

lyet az Intézet a II. kerület tudományos életében végez. Ugyancsak hangsúlyozta, hogy az Intézet a Magyar Szocialista Munkáspárt tudáspolitikai irányelveit helyesen valósítja meg, és kutatásainak eredményei a népgazdaságban érvényesülnek.

A Magyar Tudományos Akadémia IV. Agrártudományok Osztálya, valamint a Mezőgazdasági és Élelméztudományi Minisztérium és annak kutató intézetei nevében Prof. Dr. LÁNG GÉZA akadémikus, az osztályelnök üdvözölte az Intézetet. Utalt arra, hogy a Mezőgazdasági és Élelméztudományi Minisztérium sok kutató intézete és a MTA Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézete között igen jó és eredményes munkakapcsolat van. Különösen nagy fontosságot tulajdonított annak a szerepnek, amelyet az Intézet a hazai korszerű műtrágyázás fejlesztésében betölt. Kijelentette, hogy a korszerű műtrágyázási módszerek hazai alkalmazása és annak elterjedése, továbbá az Országos Műtrágyázási Hálózat működése nem volna lehetséges az Intézet tevékenysége nélkül.

A Magyar Tudományos Akadémia X. Föld és Bányászati Tudományok Osztálya nevében Prof. Dr. SZÁDECZKY-KARDÓSS ELEMÉR akadémikus, a MTA Geokémiai Kutató Laboratóriumának igazgatója, osztályelnök köszöntötte az Intézetet. Igen sikeresnek tartotta az Intézetnek a földtudományokkal való szoros együttműködését. Megállapította, hogy a geológia, geokémia és általában a földtudományok számára is számos eredményt hozott ez a közös munka. Egyetértett ennek az együttműködésnek a folytatásával.

A Magyar Tudományos Akadémia VIII. Biológiai Tudományok Osztálya nevében Dr. BALOGH JÁNOS akadémikus, osztályelnök, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állatrendszertani Tanszékének vezetője üdvözölte az Intézetet. Dr. BALOGH JÁNOS hangsúlyozta, hogy az Intézet a biológiai tudományoknak a modern talajtanban való alkalmazásához milyen sikeresen és nagymértékben járul hozzá. Üdvözölte, hogy a biológiai tudományokkal az Intézet továbbra is együtt kíván működni, és értékelte azt a szerepet, melyet az Intézet a fiatal biológusok oktatásában betölt. Példamutatónak találta azt, hogy a kádernevelésben az Intézet tettekkel mutat jó példát.

A hazai felsőoktatási intézmények nevében Dr. STEFANOVITS PÁL, a MTA levelező tagja, a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Talajtani Tanszékének professzora üdvözölte az Intézetet. Üdvözlésében értékelte azt a fontos szerepet, amelyet az Intézet munkatársai a hazai felsőfokú

oktatásban betöltenek. Az Intézet sokoldalúan működik közre az egyetemi és főiskolai oktatásban, így többek között előadások tartásával, vizsgabizottságokban való részvétellel, gyakorlatok vezetésével, szakdolgozatok és diplomamunkák irányításával, stb. Fontosnak és eredményesnek tartotta az Intézet által végzett postgraduális képzést is. Javasolta, hogy az Intézet munkatársai, továbbá az egyetemi hallgatók és oktatók a jövőben is az eddigiekhez hasonlóan működjenek együtt.

A Magyar Tudományos Akadémia kutató intézetei, valamint a természeti környezettel foglalkozó kutatások képviselőjében Dr. PÉCSI MÁRTON, a MTA levelező tagja, a MTA Földrajztudományi Kutató Intézetének igazgatója köszöntötte az Intézetet. Nagy jelentőséget tulajdonított annak, hogy a MTA Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézete és a MTA sok kutató intézete között kiváló az együttműködés. Igen fontosnak tartotta az Intézet munkáját a természeti környezettel kapcsolatos kutatásokban. Utóbbi megállapítását azzal is alátámasztotta, hogy megemlítette azokat a témákat, amelyekben az Intézet a környezet és a földrajz vonatkozásában együttműködik. Utalt arra, hogy ezekben a kutatási munkákban az Intézet helyes szemlélettel vesz részt.

Az Országos Földtani Hivatal, valamint a földtani kutató intézetek nevében Dr. KONDA JÓZSEF, a Magyar Állami Földtani Intézet igazgatója üdvözölte az Intézetet. Fontosnak tartotta a talajtani kutatók és a földtanosok együttműködését, és ennek folytatását javasolta. Nagyra értékelte a Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézetnek az országos földtani kutatásokban való részvételét.

A Magyar Agrártudományi Egyesület és a METESZ, valamint más társadalmi szervek nevében GYÖRGY KÁROLY, a MAE főtítkára köszöntésében kiemelte az Intézet értékes tevékenységét a mezőgazdasági szakemberek képzésében és tájékoztatásában. Értékesnek tartotta az Intézet munka-

társainak a Magyar Agrártudományi Egyesületben és Talajtani Társaságban való társadalmi munkáját. Ismertette azokat a fontos népgazdasági eredményeket, melyek elérésében az Intézetnek is fontos szerepe volt. Arra kérte az Intézet dolgozóit, hogy ebben a jó szellemben folytassák munkájukat.

Ezután Dr. LÁNG ISTVÁN, a MTA főtítkárhelyettese kitüntetéseket és jutalmakat adott át az Intézet dolgozóinak.

A jubileumi emlékülés második napján az Intézetben a témafelelősök ismertették a kutatások főbb eredményeit. Az előadások előadói és címei a következők voltak:

MÁTÉ FERENC:

Jelenkori talajképződési folyamatok tanulmányozása.

EGERSZEGI SÁNDOR:

Homoktalajok termékenysége növelésének főbb szempontjai.

SZABOLCS ISTVÁN:

Szikesedési folyamatok és előrejelzésük.

SÁRKADI JÁNOS:

A talaj tápanyagszolgáltató képessége és jellemzésére szolgáló módszerek.

LATKOVICS GYÖRGYNÉ:

Műtrágyák hatása a termésre és a talajtermékenységre.

FERENCZ VILMOS:

Különleges trágyázási eljárások szerepe a növények tápanyagellátásában.

SZEGI JÓZSEF:

A talajtermékenység és környezetvédelem néhány mikrobiológiai problémája.

A jubileumi ünnepségeket az Intézet 25 éves munkásságát bemutató kiállítás megtekintése és intézetlátogatás fejezte be.

GEREI LÁSZLÓ

Országos Mezőgazdasági
Minőségvizsgáló Intézet,
Budapest

Érkezett: 1975. január 28.